

Olsztyn, 18 września 2025 r.

PS-VI.431.2.11.2025.AB

Szanowna Pani
Monika Orłowska
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
ul. Piaskowa 2
12-200 Pisz

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrolę przeprowadzono w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz, ul. Piaskowa 2, 12-200 Pisz. W okresie objętym kontrolą oraz w okresie prowadzenia kontroli Jednostką kierowała pani Monika Orłowska, która funkcję Dyrektora Jednostki pełni od 01 października 2024 r. W okresie objętym kontrolą Jednostką kierowała również pani, która funkcję Dyrektora pełniła od 01 lipca 2013 r. do 30 września 2024 r. /**akta kontroli str. 1/**.

Kontrolę przeprowadził zespół pracowników Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, w składzie:

Agnieszka Brzozowska – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolerów, legitymacja służbowa nr 30/2016, wydana przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego,

Katarzyna Henryka Stefanowska – główny specjalista, legitymacja służbowa nr 32/2016, wydana przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego,

na podstawie pisemnego, imiennego upoważnienia do kontroli nr WK-I.0030.664.2025 z 31 lipca 2025 r., wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego.

Termin kontroli: Kontrolę rozpoczęto w dniu 25 sierpnia 2025 r. i zakończono w dniu 28 sierpnia 2025 r. Kontrola została odnotowana w książce kontroli Jednostki kontrolowanej pod pozycją nr 5.

Zakres kontroli:

- przedmiot kontroli: Realizacja zadań powiatu w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej;
- okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2024 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 oraz art. 197b ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 poz. 49) – dalej jako ustawa wrispz, w związku z zapisami art. 180 pkt. 3, art. 182 ust. 1 oraz art. 140-153 ustawy wrispz, oraz zapisami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. 2024 r. poz. 572 ze zm.) – dalej jako Kpa.

Na podstawie ustaleń kontroli działalność Jednostki kontrolowanej w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowością i uchybieniami**.

USTALENIA KONTROLI

W treści ustaleń zawartych w wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

- 1) PCPR/ Centrum/ Jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz, 2) Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz, panią Moniką Orłowską,
- 3) Zastępca Dyrektora – co oznacza: zastępcę Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz, panią, która pełniła funkcję dyrektora Jednostki do 30 września 2024 r.
- 4) Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz,
- 5) Powiat – co oznacza: Powiat Piski,
- 6) Wykaz/ Wykaz osób – co oznacza: wykaz osób będących w procesie usamodzielnienia w badanym okresie, sporządzony przez kontrolowaną Jednostkę,
- 7) osoba usamodzielniana/ wychowanek – co oznacza: osobę opuszczającą po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka bądź placówkę opiekuńczo-wychowawczą, o której mowa w art. 140 ustawy wrispz,
- 8) IPU/ program – co oznacza: indywidualny program usamodzielnienia, o którym mowa w art. 145 ustawy wrispz,
- 9) Opiekun – co oznacza: opiekuna usamodzielnienia, o którym mowa w art. 145 ust. 2 i 3 ustawy wrispz,
- 10) Koordynator – co oznacza: koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, o którym mowa w art. 77 ustawy wrispz.

Ustaleń kontroli dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w Jednostce dokumentacji (w tym dokumentów powstałych przed 1 stycznia 2024 r., a mających wpływ na działalność PCPR w zakresie objętym kontrolą) oraz informacje i wyjaśnienia przekazane przez panią – Zastępcę Dyrektora PCPR.

1. Dokumenty organizacyjne kontrolowanej Jednostki i organizacja pracy w zakresie realizacji zadań związanych z usamodzielnianiem wychowanków pieczy zastępczej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz, wyznaczone przez Starostę Piskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie, w okresie podlegającym kontroli działało w oparciu o Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz, przyjęty Uchwałą Zarządu Powiatu w Pisz nr 51/122/2014 z dnia 10 lipca 2014 r., ze zmianami wprowadzonymi 17 lutego 2015 r., 4 listopada 2021 r., 10 lutego 2022 r., 3 listopada 2022 r., 14 grudnia 2022 r., 28 lutego 2024 r., 12 września 2024 r. oraz 30 maja 2025 r. /**akta kontroli str. 2-89**/. Z uwagi na wielość zmian w regulaminie, rekomenduje się dokonanie jego ujednoczenia.

Z pisemnych informacji przedstawionych przez Zastępcę, stanowiących **akta kontroli str. 90** wynika, że zadania dotyczące usamodzielnień wychowanków realizuje pracownik socjalny, a działania w zakresie mieszkania treningowego Zastępca Dyrektora.

W § 8 Regulaminu wyodrębniono Zespół do spraw pieczy zastępczej. W Regulaminie uwzględniono także jego zadania, do których należy m.in.:

- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
- przyznawanie pomocy osobom usamodzielnianym, opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne.

Ustalono, iż w okresie podlegającym kontroli nie obowiązywało żadne wewnętrzne zarządzenie regulujące kwestię usamodzielnień wychowanków pieczy zastępczej. Zgodnie z przedłożoną informacją, stanowiącą **akta kontroli str. 93-108**, w Jednostce przyjęto do ewentualnego wykorzystania następujące wzory dokumentów:

- *Oświadczenie* – ujęto w nim formy pomocy przysługujące usamodzielnianym wychowankom,
- *Oświadczenie dotyczące wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia,*
- *Indywidualny Program Usamodzielnienia,*
- *Modyfikacja Programu Usamodzielnienia,*
- *Oświadczenie* (w treści ujmowano informację o zapoznaniu się z procedurą usamodzielnienia, wskazywano w nim datę opuszczenia pieczy zastępczej),
- *Oświadczenie* - dotyczące informacji o pozostaniu w pieczy zastępczej, po uzyskaniu pełnoletności,
- *Wniosek o kontynuowanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki,*
- *Wniosek o udzielenie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie,*
- *Wniosek o udzielenie pomocy pieniężnej na zagospodarowanie,*
- *Dane osoby ubiegającej się o pomoc pieniężną na usamodzielnienie, pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki,*
- *Ocena końcowa procesu usamodzielnienia.*

2. Usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej w Powiecie Piskim w badanym okresie

Z Wykazu, stanowiącego **akta kontroli str. 109-111** wynika, że w badanym okresie w procesie usamodzielnienia było łącznie 18 osób, w tym 13, które osiedliły się na terenie Powiatu. Spośród osób usamodzielnianych:

- 4 – opuściły rodziny zastępcze spokrewnione,
- 1 – opuściła rodzinę zastępczą zawodową,
- 7 – opuściło rodzinę zastępczą niezawodową,
- 6 – opuściło placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Spośród 18 usamodzielnianych wychowanków:

- 8 przyznano pomoc na kontynuowanie nauki,
- 11 przyznano pomoc na usamodzielnienie,
- 8 przyznano pomoc na zagospodarowanie,
- 1 udzielono pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Żaden z wychowanków nie skorzystał z pomocy prawnej, psychologicznej oraz w uzyskaniu zatrudnienia. Zastępca Dyrektora wyjaśnił, iż nie świadczone ww. form pomocy, gdyż wychowankowie nie zgłaszali takiej potrzeby /**akta kontroli str. 112-113**/.

Wybrani przez wychowanków opiekunowie usamodzielnienia to:

- w 13 przypadkach – osoby tworzące rodzinę zastępczą,
- w 1 przypadku – koordynator rodzinnej pieczy zastępczej,
- w 2 przypadkach – pracownik placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- w 2 przypadkach – inny pracownik PCPR **/akta kontroli str. 109-111/**.

Zastępca Dyrektora, zapytany w jaki sposób wychowankowie informowani są o tym jak wygląda proces usamodzielnienia, odpowiedział: *„osoba usamodzielniana informowana jest o zasadach usamodzielniania już w momencie wyznaczenia opiekuna procesu samodzielnienia oraz sporządzania indywidualnego programu usamodzielnienia. Osoba usamodzielniana podpisuje oświadczenie o zapoznaniu się z procedurą usamodzielnienia”* **/akta kontroli str. 90/**.

Na podstawie informacji przekazanych przez Zastępcę Dyrektora ustalono, że podopiecznych pieczy w procesie usamodzielnienia wspierało też 3 koordynatorów **/akta kontroli str. 114/**.

Z przedstawionej przez Zastępcę Dyrektora pisemnej informacji wynika, że PCPR wypłaca świadczenia osobom usamodzielnianym w ustawowych wysokościach, zgodnie z aktualnie obowiązującym obwieszczeniem Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka, wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej oraz wysokości kwot określonych w umowach **/akta kontroli str. 90/**, co potwierdziła przedłożona dokumentacja.

Z informacji otrzymanej od Zastępcy Dyrektora, stanowiącej **akta kontroli str. 90-91** wynika, że w **2024 r.** na pomoc dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej PCPR wydatkowało kwotę **68 445,00 zł**.

Usamodzielnieni wychowankowie opuszczający placówki opiekuńczo-wychowawcze otrzymali pomoc w łącznej wysokości 18 709,00 zł /akta kontroli str. 14/, w tym na:

- 1) kontynuowanie nauki – 8 718,00 zł,
- 2) pomoc na usamodzielnienie – 9 991,00 zł,
- 3) pomoc na zagospodarowanie – 0,00 zł.

Usamodzielnieni wychowankowie opuszczający rodziny zastępcze otrzymali pomoc w łącznej wysokości 49 736,00 zł, w tym na:

- 1) kontynuowanie nauki – 17 436,00 zł,
- 2) pomoc na usamodzielnienie – 23 445,00 zł,
- 3) pomoc na zagospodarowanie w formie pieniężnej – 8 855,00 zł.

Kontrolowana Jednostka na rok **2025** zaplanowała środki w wysokości **184 039,00 zł** na realizację zadań z zakresu wsparcia usamodzielnionych wychowanków, z tego:

- **z rodzinnej pieczy zastępczej na łączną kwotę 115 888,00 zł, w tym na:**

- 1) kontynuowanie nauki – 18 216,00 zł,
- 2) pomoc na usamodzielnienie – 74 952,00 zł,
- 3) pomoc na zagospodarowanie – 22 720,00 zł,

- **opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą na łączną kwotę 68 151,00 zł, w tym na:**

- 1) kontynuowanie nauki – 9 108,00 zł,
- 2) pomoc na usamodzielnienie – 49 955,00 zł,
- 3) pomoc na zagospodarowanie – 9 088,00 zł.

3. Realizacja zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej i formy udzielonego wsparcia

Oceny wykonania przez PCPR zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej dokonano w oparciu o analizę dokumentacji 8 wychowanków ujętych w Wykazie osób pod poz. nr 6, 7, 9, 10, 11, 12, 15, 17, którzy w okresie podlegającym kontroli pozostawali w procesie usamodzielnienia /**akta kontroli str. 109-111**/.

a) Wskazanie opiekuna usamodzielnienia

Zgodnie z art. 145 ust. 2 ustawy wrispz, osoba usamodzielniana co najmniej rok przed osiągnięciem pełnoletności wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz przedstawia pisemną zgodę tej osoby. Stwierdzono, że wszyscy wychowankowie wskazali opiekunów usamodzielnienia, którzy złożyli pisemne zgody na pełnienie tej funkcji. Co do zasady wychowankowie w terminie wyznaczyli opiekunów usamodzielnienia, poza 1 przypadkiem. Osoba usamodzielniana ujęta w Wykazie pod poz. 6 wyznaczyła Opiekuna po 23 dniach od ukończenia 17 lat. Przebywała ona w pieczy zastępczej na terenie innego powiatu /**akta kontroli str. 115-117**/.

Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że wychowanka wskazała opiekuna usamodzielnienia i przedłożyła pisemną informację w tym zakresie w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku, który następnie przekazał ją do Centrum /**akta kontroli str. 118-119**/.

Powyższy przypadek był incydentalny i nie przyniósł negatywnych skutków dla osoby usamodzielnianej. Tym samym odstąpiono od wydania zalecenia w tym zakresie. W ramach bieżącego instruktażu kontrolujący wskazali na konieczność monitorowania sytuacji wychowanków z terenu powiatu piskiego przebywających w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów i stosowania terminów przewidzianych prawem w zakresie opracowywania dokumentacji osób usamodzielnianych.

Analiza druków, dotyczących wyznaczenia Opiekuna, obowiązujących w Jednostce, wykazała, że wymagają one modyfikacji. W treści wskazano, iż „*Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piszcu dnia ...[tu data] wyznacza Pana/Panią ... [tu imię i nazwisko Opiekuna] na opiekuna osoby usamodzielnianej, tj. Pana/Pani ... [tu dane wychowanka] na cały okres usamodzielnienia /przykład akta kontroli str. 120/*”. Przepisy ustawy wrispz wskazują, iż to wychowanek wyznacza opiekuna usamodzielnienia, zaś w myśl art. 145 ust 3 powyższego aktu prawnego dyrektor właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie akceptuje powyższe. Tym samym Zastępcy Dyrektora, w ramach bieżącego instruktażu, wskazano na zasadność modyfikacji treści powyższego dokumentu i dostosowania jej do obowiązujących w tym zakresie przepisów.

Ustalono, że opiekunowie usamodzielnienia spełniali warunki określone w 145 ust. 3 ustawy wrispz oraz posiadali akceptację Dyrektora PCPR.

b) Opracowanie indywidualnego programu usamodzielnienia (IPU)

W myśl art. 145 ust. 4 ustawy wrispz indywidualny program usamodzielnienia jest opracowywany przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności, a następnie jest zatwierdzany przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

Ustalono, że osoby usamodzielniane, których dokumentację analizowano, posiadały IPU /**akta kontroli str. 121-170**/.

Programy te były opracowywane przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia. Stwierdzono, iż IPU, poza 1 przypadkiem, był sporządzony co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez wychowanka pełnoletności. W przypadku

wychowanki ujętej w Wykazie osób pod poz. 6, termin ten nie został zachowany **/akta kontroli str. 121-131/**. Zastępca Dyrektora wyjaśnił, iż wychowanka opracowała IPU wraz z Opiekunem i przedłożyła go w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku, który następnie przesłał program do Centrum **/akta kontroli str. 118-119/**. Z uwagi na jednostkowy charakter i nie stwierdzenie negatywnych skutków dla osoby usamodzielnianej, odstąpiono od wydania zalecenia w powyższym zakresie. Niemniej Zastępcy Dyrektora wskazano na zasadność monitorowania sytuacji wychowanków z Powiatu Piskiego przebywających w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów i stosowania terminów przewidzianych prawem w zakresie opracowywania dokumentacji osób usamodzielnianych. Zostało to szczegółowo omówione w ramach bieżącego instruktażu.

Ustalono, iż 6 wychowanków (poz. nr 6,7, 10, 11, 15, 17 z Wykazu osób) modyfikowało IPU w związku ze zmianą ich sytuacji życiowej. Zmiany te, stosownie do art. 145 ust. 6 ustawy w.r.p.z, poczyniono wspólnie z Opiekunem. Zarówno programy jak i ich zmiany zatwierdzone były przez Dyrektora **/akta kontroli str. 121-183/**.

Stwierdzono, iż IPU wychowanków, którzy w trakcie procesu usamodzielnienia dokonali zmiany opiekunów (poz. nr 6, 11 i 15 z Wykazu) zawierały podpisy pierwotnie wskazanych Opiekunów, którzy brali udział w ich opracowaniu **/akta kontroli str. 121-131, 153-155, 160-167, 184-189/**. Biorąc pod uwagę zadania, jakie na opiekuna usamodzielnienia nakładają przepisy ustawy w.r.p.z, w opinii kontrolujących, w przypadku jego zmiany, zasadne jest zapoznanie nowego opiekuna z IPU i udokumentowanie tego faktu w formie podpisu na dokumencie. Działanie takie może mieć znaczący wpływ na skuteczność procesu usamodzielnienia. Powyższe omówiono w ramach bieżącego instruktażu z Zastępcą Dyrektora.

Z informacji przekazanych przez Zastępcę Dyrektora, stanowiących **akta kontroli str. 92** wynika, że w okresie objętym kontrolą nie było przypadku odmowy zatwierdzenia IPU.

Analiza programów wykazała, że co do zasady zawierały one elementy wskazane w art. 145 ust. 1 ustawy w.r.p.z. Stwierdzono, iż w drukach IPU wychowanków ujętych w Wykazie pod poz. 7, 9, 12, 17 (obowiązujących w Jednostce) nie określono zakresu współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia oraz pomocy w podjęciu przez osoby usamodzielniane zatrudnienia **/akta kontroli str. 132-138, 168-170/**. Zapytany o przyczynę takiego stanu rzeczy, Zastępca Dyrektora wyjaśnił, iż było to wynikiem przeoczenia. Poinformował przy tym, że stosowane w PCPR druki IPU zostaną zmodyfikowane zgodnie z art. 145 ust. 1 ustawy w.r.p.z. Kontrolujący nie stwierdzili skutków powyższego uchybienia. Osobą odpowiedzialną za jego powstanie jest poprzedni dyrektor.

Z informacji Zastępcy Dyrektora wynika, że w okresie podlegającym kontroli, żadna z osób usamodzielnianych nie przerwała procesu usamodzielnienia **/akta kontroli str. 92/**.

Przepisy art. 145 ust. 5 ustawy w.r.p.z wskazują, iż Kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie informuje powiat właściwy ze względu na planowane miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej o zamiarze osiedlenia się tej osoby w miejscowości wskazanej w indywidualnym programie usamodzielnienia oraz przesyła mu kopię tego programu i informacje o opiece usamodzielnienia. Ustalono, że w przypadku wychowanki ujętej

w Wykazie osób pod poz. nr 10. Dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej poinformował PCPR 02 czerwca 2025 r. o osiedleniu się wychowanki na terenie powiatu oleckiego **/akta kontroli str. 177/**. PCPR po powzięciu tej informacji, nie przesłał niezwłocznie do właściwego powiatu kopi IPU oraz informacji o opiece usamodzielnienia, co było sprzeczne z art. 145 ust. 5 ustawy wripisz. Informacja w tym zakresie została przekazana dopiero 02 lipca 2025 r., po otrzymaniu przez Jednostkę pisma z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku w dniu 27 czerwca 2025 r. **/akta kontroli str. 190-194/**. Zastępca Dyrektora wyjaśnił, iż przyczyną powyższego było „nieświadome pominięcie” **/akta kontroli str. 195-196/**. Z uwagi na fakt, iż dokumentacja została przesłana do właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz nie stwierdzono negatywnych skutków tego uchybienia, kontrolujący odstąpili od wydania zalecenia w powyższym zakresie. W ramach bieżącego instruktażu wskazali na konieczność niezwłocznego przesyłania informacji wraz z niezbędną dokumentacją do właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie po powzięciu informacji o zamiarze osiedlenia się na ich terenie osoby usamodzielnianej.

Ustalono, iż w badanym okresie, proces usamodzielnienia zakończyło 11 wychowanków **/akta kontroli str. 197/** w tym 5, których dokumentację poddano kontroli (poz. 6, 7, 9, 10, 11 w Wykazie) Zgodnie z art. 145 ust. 7 ustawy wripisz po zakończeniu realizacji IPU dokonywana jest ocena końcowa procesu usamodzielnienia. W trakcie kontroli zapytano Zastępcę Dyrektora, kiedy i w jaki sposób Jednostka dokonuje oceny końcowej procesu usamodzielnienia. Z pisemnej informacji, stanowiącej **akta kontroli str. 198-199** wynika, że „ocena końcowa procesu usamodzielnienia dokonywana jest po zakończonym procesie usamodzielnienia. Osoba usamodzielniana informuje pracownika o swoich planach na najbliższy czas i w jaki sposób będzie wydatkowała pomoc finansową na usamodzielnienie w związku ze swoim obecnym etapem życia. Osoba usamodzielniana po zakończonym procesie usamodzielnienia podpisuje druk oceny końcowej”.

Stwierdzono, iż nie dokonano oceny końcowej w przypadku wychowanków ujętych w Wykazie osób pod poz. 6 oraz 10. Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że w przypadku pierwszej wychowanki ukończyła ona realizację IPU w dniu 31 grudnia 2024 r., a oceny końcowej jej nie sporządzono, gdyż nie zgłosiła się do PCPR. Dodał, iż „przebywała w placówce opiekuńczo-wychowawczej w [tu nazwa miejscowości] i po jej opuszczeniu zamieszkała w [tu nazwa tej samej miejscowości]. Po zakończonym procesie usamodzielnienia pracownik skontaktowała się z [tu dane wychowanki] w celu dokonania w/w oceny, z prośbą, aby [tu imię wychowanki] przybyła do PCPR w Pieszku, bądź do PCPR we Ełku, jednak [tu imię wychowanki] nie stawiała się w żadnym z PCPR”. W przypadku drugiej wychowanki, która zakończyła realizację IPU w dniu 08 lipca 2025 r. nie sporządzono oceny końcowej procesu usamodzielnienia, „gdyż [tu imię wychowanki] nie zgłosiła się do PCPR, a po opuszczeniu placówki opiekuńczo-wychowawczej w [tu nazwa miejscowości] tam zamieszkała i nie możliwe było nawiązanie z nią kontaktu” **/akta kontroli str. 198-199, 202-203/**. Podejmowanie przez Jednostkę działań w powyższym zakresie, celem opracowania oceny końcowej procesu usamodzielnienia wychowanek, nie znalazło odzwierciedlenia w przedłożonej dokumentacji. Trudno ustalić faktyczną przyczynę powyższej nieprawidłowości. Niesporządzenie oceny końcowej procesu usamodzielnienia skutkuje brakiem wiedzy w zakresie jego efektywności. Osobą odpowiedzialną za powstanie tej nieprawidłowości jest Dyrektor PCPR.

Po zakończeniu realizacji IPU, w myśl art. 145 ust 3, osoba usamodzielniana wraz z Opiekunem i Dyrektorem PCPR winna dokonać oceny końcowej procesu usamodzielnienia. Stwierdzono,

iz dokument pn. „Ocena końcowa procesu usamodzielnienia” w przypadku wychowanków ujętych w Wykazie osób pod poz. 7 i 9 /**akta kontroli str. 200-201/**, nie uwzględnia podpisu Opiekuna. Zastępca Dyrektora wskazał, iż uchybienie to było wynikiem przeoczenia /**akta kontroli str. 202-203/**. Kontrolujący nie stwierdzili jego skutków. Ustalono, iż za jego powstanie odpowiada Dyrektor Jednostki.

Analiza oceny końcowej wykazała, iż zawiera ona zdawkowe informacje dotyczące procesu usamodzielnienia. Kontrolujący w ramach bieżącego instruktażu wskazali na zasadność ujmowanie w dokumencie, o którym mowa powyżej m.in. przebiegu procesu usamodzielnienia, wskazania osiągniętych założeń. Ocena służy bowiem podsumowaniu podjętych działań, osiągniętych efektów i ocenie skuteczności całego procesu usamodzielnienia.

c) Przyznawanie pomocy na kontynuowanie nauki

W badanym okresie pomoc na kontynuowanie nauki otrzymało 4 wychowanków, których dokumentację poddano kontroli (poz. 11,12, 15, 17 z Wykazu). W poddanych analizie przypadkach pomoc na kontynuowanie nauki przyznawana była na podstawie pisemnego wniosku, po zatwierdzeniu IPU – zgodnie z art. 145 ust. 1 ustawy wripsz) /**akta kontroli str. 204-208/**. Weryfikowano także okres przebywania w pieczy zastępczej, uprawniający wychowanka do przyznania tego świadczenia, o czym mowa w art. 141 ustawy wripsz. Informacje w tym zakresie ujmowano w dokumencie pn. *Dane osoby ubiegającej się o pomoc pieniężną na usamodzielnienie, pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki* /**przykład akta kontroli str. 209-216/**.

Decyzje administracyjne, które poddano analizie podpisane były przez osoby upoważnione (upoważnienia przedłożono kontrolującym do wglądu) i zawierały, co do zasady, wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa, poza pouczeniem o możliwości zrzeczenia się odwołania i jego skutkach, o czym mowa w art. 107 § 1pk 7 Kpa /**akta kontroli str. 217-224/**. Zastępca Dyrektora wyjaśnił, iż „*nie ujęto pouczenia o możliwości zrzeczenia się prawa do odwołania i jego skutkach z powodu przeoczenia*”. Wskazał przy tym, że „*nieujęcie pouczenia w zakresie możliwości zrzeczenia się prawa do odwołania i jego skutkach jednak nie wywołuje żadnych skutków prawnych dla ważności tych decyzji*”. Poinformował, iż element ten zostanie ujęty w kolejnych decyzjach /**akta kontroli str. 225-226/**. Kontrolujący nie stwierdzili skutku powyższego uchybienia, za którego powstanie odpowiada Dyrektor Jednostki.

Wskazać należy, iż brak pouczenia nie czyni decyzji nieważną, niemniej narusza zasadę rzetelnego prowadzenia postępowania i wypełniania obowiązku informacyjnego ciążącego na organie, co może być podstawą do uznania skargi. Pamiętać należy, że odbiorcą decyzji jest szczególnego rodzaju grupa adresatów (wchodząca w dorosłe życie młodzież, zwykle nie mająca solidnego wsparcia ze strony bliskich). Stąd organ wydający decyzję w sposób szczególny winien czuwać nad tym, aby strona postępowania nie poniosła szkody z powodu nieznamomości prawa i w tym celu winien udzielić rzetelnych, wyczerpujących informacji i wskazówek. Aspekt ten szczegółowo dookreślono w art. 9 Kpa.

Decyzje wydawane były zgodnie z żądaniem strony, wysokość pomocy na kontynuowanie nauki odpowiadała kwocie, określonej w obowiązujących przepisach. Wysyłane były za zwrotnym potwierdzeniem odbioru lub odbierane osobiście przez wychowanków, którzy potwierdzali to

podpisem złożonym na formularzu potwierdzenia odbioru. W przypadku decyzji wysyłanych pocztą potwierdzenia ich odebrania (zwrotki) znajdowały się w dokumentacji.

W okresie podlegającym kontroli nie wydano decyzji odmownej w przedmiocie przyznania pomocy na kontynuowanie nauki, nie było także przypadków zawieszenia pomocy na kontynuowanie nauki **/akta kontroli str. 92/**.

Ustalono, iż w przypadku wychowanka ujętego w Wykazie osób pod poz. 11, po powzięciu informacji o tym, iż nie kontynuuje nauki, wszczęto z urzędu postępowania mające na celu wydanie decyzji dotyczącej uchylenia decyzji przyznającej świadczenie na kontynuowanie nauki (decyzja znak PCPR 8271-4/7/2025 z dnia 08.08.2025 r.) oraz zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (w decyzji nazwanego nadpłaconym świadczeniem) na kontynuowanie nauki (decyzja znak PCPR 8271-4/8/2025 z dnia 08.08.2025 r.) **/akta kontroli str. 227-233/**. Artykuł 61 § 4 Kpa nakłada na organ administracji publicznej obowiązek zawiadomienia wszystkich stron o wszczęciu postępowania, gdy jest ono wszczynane z urzędu. Stwierdzono, iż decyzje w powyższym zakresie wydano bez powiadomienia o tym wychowanka. Zastępca Dyrektora wyjaśnił, iż takie działanie wynikało z przeoczenia **/akta kontroli str. 234-235/**. Powyższe uchybienie, za powstanie którego odpowiadał Dyrektor, skutkowało niezapewnieniem równości i możliwości uczestnictwa w postępowaniu stronie, tj. osobie usamodzielnianej.

W myśl art. 92 ust 3, w zbiegu z art. 153 ustawy wrispsz wysokość należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń pieniężnych oraz termin ich spłaty ustala, w drodze decyzji, organ, który przyznał świadczenie pieniężne. Stwierdzono, iż w decyzji znak: PCPR 8271-4/8/2025 z dnia 08.08.2025 r. dotyczącej zwrotu nadpłaconego świadczenia na kontynuowanie nauki, nie wskazano terminu spłaty należności **/akta kontroli str. 230-231/**. Zastępca Dyrektora wyjaśnił, iż *„nie wskazano terminu ich spłaty, gdyż zgodnie a art. 92 ust. 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kwoty nienależnie pobranych świadczeń pieniężnych wraz z odsetkami, ustalone ostateczną decyzją, podlegają potrąceniu z bieżąco wypłacanych świadczeń pieniężnych. W w/w decyzji dotyczącej zwrotu nadpłaconych świadczeń na kontynuowanie nauki wskazano, że nadpłacone świadczenie zostanie potrącone z udzielonej pomocy pieniężnej na usamodzielnienie. Daty wypłaty pomocy na usamodzielnienie nie można określić w momencie pisania decyzji, gdyż jest ona uzależniona od odebrania przez wychowanka decyzji i upływie od tej daty 14 dni przysługujących na odwołanie się od tej decyzji”* **/akta kontroli str. 236-237/**. Z uwagi na fakt, iż był to jednostkowy przypadek, a wychowanek wyraził zgodę na potrącenie nienależnie pobranego świadczenia ze świadczenia na usamodzielnienie **/akta kontroli str. 229/**, kontrolujący odstąpili od wydania zalecenia w powyższym zakresie. Wskazać jednak należy, iż termin spłaty to ustalona w umowie data, do której należy uregulować płatność. Może on być określony w dniach, tygodniach, a nawet miesiącach. Tym samym winien być dookreślony w decyzji, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Kontrolujący omówili powyższe szczegółowo z Zastępcą Dyrektora.

Wszystkie analizowane postępowania zakończono w terminie określonym w art. 35 § 3 Kpa.

Ustalono, iż pomoc na kontynuowanie nauki przyznawana była na czas trwania roku szkolnego. Osoba usamodzielniana zobowiązana była do dostarczenia co semestr zaświadczenia o kontynuowaniu nauki **/akta kontroli str. 91/**.

Przedstawione do wglądu wyciągi z przelewów bankowych potwierdziły, że ww. świadczenia wypłacano zgodnie z wydanymi decyzjami i przelewano na wskazane przez wychowanków rachunki bankowe.

d) Przyznawanie pomocy na usamodzielnienie

W okresie objętym kontrolą pomoc na usamodzielnienie przyznano łącznie 11 wychowankom, w tym 5, których dokumentację poddano analizie (poz. nr 6, 7, 9, 10,11 z Wykazu).

Stwierdzono, że pomoc na usamodzielnienie każdorazowo przyznawana była po zatwierdzeniu IPU – zgodnie z art. 145 ust. 1 ustawy wrispz, na podstawie pisemnego wniosku /przykład **akta kontroli str. 238**/. Zgodnie z obowiązującymi przepisami weryfikowano też, czy długość okresu przebywania wychowanka w pieczy zastępczej, uprawniała do przyznania pomocy na usamodzielnienie – stosownie do art. 141 ustawy wrispz. Informacje w tym zakresie ujmowano w dokumencie pn. *Dane osoby ubiegającej się o pomoc pieniężną na usamodzielnienie, pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki*. Decyzje administracyjne, które poddano analizie, wydawane były zgodnie z żądaniem strony. Ustalono, iż analizowane postępowania zakończono w terminie określonym w art. 35 § 3 Kpa. Decyzje podpisane były przez osobę uprawnioną i zawierały, co do zasady, wszystkie wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa, poza pouczeniem o możliwości zrzeczenia się odwołania i jego skutkach, o czym mowa w art. 107 § 1pk 7 Kpa /**akta kontroli str. 239-248**/. Powyższe uchybienie opisano szczegółowo w podpunkcie c) na stronach 8-9 wystąpienia.

Stwierdzono, iż co do zasady wysokość pomocy na usamodzielnienie była zgodna z obowiązującymi przepisami, poza świadczeniem wypłaconym wychowankowi ujętemu w Wykazie osób pod poz. 11, które zostało pomniejszone o nadpłacone świadczenia na kontynuowanie nauki, co opisano szczegółowo w podpunkcie c) na stronach 9-10 wystąpienia. W badanym okresie nie wydano decyzji odmownej w sprawie przyznania pomocy na usamodzielnienie.

Decyzje wysyłane były za zwrotnym potwierdzeniem odbioru lub odbierane osobiście przez wychowanków, którzy potwierdzali ten fakt podpisem złożonym na formularzu potwierdzenia odbioru. W przypadku decyzji wysyłanych pocztą potwierdzenia ich odebrania (zwrotki) znajdowały się w dokumentacji.

Na podstawie wglądu do list wypłat świadczeń wypłaconych wychowankom w okresie podlegającym kontroli, przedstawionych kontrolującym stwierdzono, że ww. świadczenia wypłacane były zgodnie z wnioskami i wydanymi decyzjami, i przelane zostały na wskazane rachunki bankowe.

e) Przyznawanie pomocy na zagospodarowanie

W badanym okresie Centrum udzieliło pomocy na zagospodarowanie łącznie 8 wychowankom /**akta kontroli str. 109-111**/. Osoby, które wnioskowały o pomoc na zagospodarowanie, których dokumentację analizowano (poz. nr 7, 9, 11 z Wykazu) /przykład **akta kontroli str. 249**/ posiadały zatwierdzony IPU, o którym mowa w art. 145 ust. 4 ustawy wrispz.

W każdym analizowanym przypadku weryfikowano okres przebywania wychowanka w pieczy zastępczej, uprawniający go do otrzymania pomocy na zagospodarowanie, stosownie do art. 141 ust. 1 ustawy wrispz.

Decyzje administracyjne, które poddano analizie zawierały, co do zasady, wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa, poza pouczeniem o możliwości zrzeczenia się odwołania i jego skutkach, o czym mowa w art. 107 § 1pk 7 Kpa /**akta kontroli 250-255**/. Powyższe uchybienie opisano szczegółowo w podpunkcie c) na stronach 8-9 wystąpienia. Decyzje przyznające świadczenie na zagospodarowanie były podpisane przez osoby uprawnione i były skutecznie doręczone.

Decyzje wydawane były zgodnie z żądaniem strony, a wysokość pomocy na zagospodarowanie odpowiadała kwocie określonej w obowiązujących przepisach.

Pomoc na zagospodarowanie, stosownie do art. 150 ust. 1 ustawy wripsz, była wypłacana przed ukończeniem przez osoby usamodzielniane 26 roku życia.

W badanym okresie nie wydano decyzji odmownej w sprawie przyznania pomocy na zagospodarowanie.

Analiza wyciągów przelewów bankowych, przedłożonych kontrolującym wykazała, że świadczenia wypłacane były zgodnie z wydanymi decyzjami i przelane zostały na wskazane przez osoby usamodzielniane rachunki bankowe.

f) Udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych

Z Wykazu osób wynika, że w badanym okresie PCPR udzieliło pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych wychowankowi ujętemu pod poz. 11 /**akta kontroli str. 110**/. W analizowanej dokumentacji znajdował się wniosek wychowanka o umieszczenie go w mieszkaniu treningowym.

Jak wynika z informacji Zastępcy Dyrektora, stanowiącej **akta kontroli str. 92**, wychowankowie mieli możliwość skorzystania ze wsparcia w formie pomocy w uzyskaniu mieszkania z zasobów gminnych. W badanym okresie nie zgłosił się jednak żaden z wychowanków, który potrzebowałby wsparcia w tym zakresie. Osoby usamodzielniane korzystały ze wsparcia mieszkaniowego swoich rodzin. Ponadto organizowano i przekazywano potrzebującym wychowankom rzeczy materialne takie jak m.in. meble, sprzęt AGD.

g) Udzielanie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia

Z Wykazu wynika, że w okresie podlegającym kontroli Centrum nie udzielało wychowankom pomocy w uzyskaniu zatrudnienia /**akta kontroli str. 109-111**/. Ustalono, iż w analizowanej dokumentacji wychowanków brak było wniosków do Jednostki o udzielenie im tej formy pomocy.

h) Zapewnianie pomocy prawnej

Z danych ujętych w Wykazie wynika, że w okresie podlegającym kontroli Centrum nie udzielało wychowankom pomocy prawnej /**akta kontroli str. 109-111**/. Ustalono, iż w dokumentacji wychowanków brak było wniosków do PCPR o udzielenie pomocy w tym zakresie. Niemniej, jak wskazał Zastępca Dyrektora/**akta kontroli str. 92**/, mieli oni możliwość skorzystania z bezpłatnego wsparcia radcy prawnego. Świadczona ona była przez Specjalistyczną Poradnię Rodzinną, działającą przy PCPR, o czym byli informowani przez pracowników Centrum.

i) Zapewnienie pomocy psychologicznej

Na podstawie informacji Zastępcy Dyrektora, ujętych w Wykazie osób /**akta kontroli str. 109-111/** ustalono, że w okresie podlegającym kontroli Centrum nie udzielało wychowankom pomocy psychologicznej. Wychowankowie nie wnioskowali do Centrum o udzielenie im pomocy w tej formie. Zastępca Dyrektora w pisemnej informacji poinformował /**akta kontroli str. 92/**, iż osoby usamodzielniane miały możliwość skorzystania z bezpłatnej pomocy psychologicznej w Specjalistycznej Poradni Rodzinnej.

j) Inne formy wsparcia

Z informacji przekazanych przez Zastępcę Dyrektora, stanowiących **akta kontroli str. 91-92**, wynika, że w okresie objętym kontrolą, zapewniano osobom usamodzielnianym takie formy wsparcia jak:

- przekazywanie zgłoszeń wychowanków do „Szlachetnej Paczki”,
- pomoc w pozyskaniu artykułów niezbędnych w codziennym życiu dla nich i ich rodzin (np. wózki, łóżeczka dla dzieci, ubrania, artykuły chemiczne, spożywcze)
- pomoc w doposażeniu mieszkania np. poprzez organizowanie w mediach społecznościowych zbiórek rzeczy, na które jest zapotrzebowanie ze strony wychowanka.
- informowanie wychowanków o możliwości skorzystania z Banku Żywności.

Ustalono, iż w badanym okresie, Centrum nie organizowało szkoleń dla opiekunów usamodzielnienia oraz grup wsparcia dla opiekunów i wychowanków /**akta kontroli str. 114/**.

UWAGI I WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonych czynności kontrolnych wnioskować można, że PCPR w badanym okresie realizowało ustawowe zadania w zakresie udzielania pomocy i wsparcia osobom usamodzielnianym oraz wypłacało im należne świadczenia pieniężne w wysokości zgodnej z obowiązującymi przepisami.

W związku z tym, iż PCPR zobligowany jest do realizacji zadania wynikającego z art. 180 ust. 3 ustawy w.rispz, polegającego na organizowaniu wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-wychowawcze, przez wspieranie procesu usamodzielnienia, rekomenduje się opracowanie dokumentu (np. metryki działań), który odzwierciedlałby podejmowane w tym zakresie czynności.

ZALECENIA POKONTROLNE

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością i uchybieniami, działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnosząc o podjęcie przez Dyrektora stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

- 1. W indywidualnym programie usamodzielnienia uwzględniać wszystkie elementy, wskazane w art. 145 ust. 1 ustawy w.rispz.**
- 2. Po zakończeniu realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia dokonywać oceny końcowej procesu usamodzielnienia, zgodnie z art. 145 ust. 7 ustawy w.rispz.**

3. Oceny końcowej procesu usamodzielnienia dokonywać wraz z opiekunem usamodzielnienia, w myśl art. 145 ust. 7 ustawy wrispz.
4. W decyzjach administracyjnych uwzględniać wyczerpujące pouczenie o środkach odwoławczych, możliwości zrzeczenia się odwołania i jego skutkach, o czym mowa w art. 107 § 1pk 7 Kpa oraz zasadach zwrotu świadczeń nienależnie pobranych.
5. W przypadku wszczynania postępowań z urzędu, zawiadamiać o tym fakcie wszystkie strony postępowania, zgodnie z art. 61 § 4 Kpa.
6. Wdrożyć instruktaż przekazany podczas kontroli oraz pouczenia zawarte w niniejszym wystąpieniu w bieżącą pracę Jednostki.

POUCZENIE

Stosownie do art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kontrolowanej Jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych w terminie 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Kierownik kontrolowanej Jednostki może w każdym czasie wycofać złożone do wystąpienia pokontrolnego zastrzeżenia. Wycofane zastrzeżenia pozostawia się bez rozpatrzenia.

Z uwagi na fakt, iż za stwierdzone uchybienia odpowiedzialność ponosi również były dyrektor, zgodnie z § 15 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477), kopię wystąpienia przekazuje się również pani Magdalenie Kleczkowskiej, celem umożliwienia odniesienia się w terminie 7 dni od otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego do stwierdzonych uchybień.

Z up. WOJEWODY WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Piotr Duda

ZASTĘPCA DYREKTORA

Wydziału Polityki Społecznej

Zespół kontrolujących:

Agnieszka Brzozowska - główny specjalista

Katarzyna Stefanowska - główny specjalista

Do wiadomości:

..... – Zastępca Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz